СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 186. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го СЕРПНЯ 1949. No. 186. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 12, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки П'ЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ГОЛОСУВАННЯ НАД 75 Ц. МІНІМАЛЬНОЇ ПЛАТНІ В ПАЛАТІ

Вашингтон, 10 серпня. — Палата репрезентантів 225 голосами проти 181 ухвалила законопроєкт про мінімальну робітничу платню 75 центів на годину, одначе це не є законопроєкт адміністрації, а законопроєкт зголоднений підчас дискусії в повній палаті. Ухвалений бил різниться від урядового тим, що містить різні застереження, над якими прийде ще окреме голосування. Найважніші застереження це виокремлення цілих груп робітників від цеї платні, яких загальне число подають на мільйон душ. Дехто передбачує, що при поновнім голосуванні прийде ще до таких змін, що законопроєкт треба буде відослати щераз до комісії і він там може застрягнути аж до нової сесії конґресу.

ПРОВІДНИКИ ОБОХ ПАРТІЙ ЗА ШВИДКЕ УХВАЛЕННЯ ІМІҐРАЦІЙНОГО БИЛУ.

Провідники обох партій в конґресі згодилися на надзвичайну поведінку для ухвалення нового іміґраційного закону ще в теперішній сесії. Шість республиканців і шість демократів внесли петицію, щоб відтягнути іміґраційний законопроєкт з сенатської правничої комісії і передати її іншій. Це приневолить сенат голосувати над іміґраційним билом перед відроченням конґресу. Надзвичайної тактики вхопилися партійні провідники тому, що голова правничої комісії, сен. Пат МекКарран, ніяк не хоче допустити до голосування над законопроєктом. Новий бил вже ухвалено в палаті репрезентантів 2 червня. Він допускає 339,000 іміґрантів з европейської скитальщини на місце 205,000 передбачених в теперішнім законі. Надзвичайну тактику оправдують провідники вимогами часу, щоб рятувати скитальників з европейського пекла.

ГОЛОСУВАННЯ В ФАБРИКАХ ФОРДА.

Дітройт. — Понад 75,000 робітників, які працюють в фабриках Форда, явилися при голосуванні на зазив юнії автомобілевих робітників, щоб вирішити питання, чи виходити на страйк, чи ні. Не викінчені ще обрахунки голосів виказують, що подавляюча більшість членів голосувала за страйком. Страйк має бути зброєю для прийняття точок в новім контракті. Найважливішими точками є: $100 на місяць старечої пенсії, медична обслуга коштом підприємства і платня для робітників, відповідна до життєвих коштів. Управа Форда веде переговори над цими точками вже від 2 червня. Форд пропонує затримати теперішній контракт ще на рік, тобто до 15 липня 1950 р.

ГУВЕР ПРО КОЛЕКТИВІЗМ В АМЕРИЦІ.

Пало Алто, у Каліфорнії. — З нагоди 5-річча свого життя колишній президент Злучених Держав Герберт Гувер остеріг націю, що внаслідок розтратности уряду і високих податків наша країна знайшлася на останнім відтинку шляху до колективізації. Гувер це єдиний живучий екс-президент З. Д. А. Він вславився недавно своїми проєктами реорганізації урядових бюр для заведення ощадности. Щоб недопустити до руїни, він дораджує зменшення видатків.

МАЙК КВИЛ ДОВОДИТЬ, ЩО СТРАЙКИ ВИКЛИКАЄ МЕНШИНА.

Ню Йорк. — Голова юнії транспортових робітників, який вславився в безупинній погрозі страйків в нюйорських транспортових засобів, виявив у відкритім листі до своєї юнії, що останній 8-денний страйк на автобусах у Ню Йорку вибух без його відома і тільки під напором малої кількости крикливих членів, які виломилися з під дисципліни. Квил каже, що не було потреби до страйку, бо вже перший день переговорів між урядом юнії й підприємством виказав, що прийде до згоди. В однім місці листу пише Квил: „Фактом є, що такі незначні меншини приневолюють більшість робітників до страйку на велику радість підприємців".

ЗВІЛЬНИЛИ НЕВИННО ЗАСУДЖЕНОГО НІҐРА ПІСЛЯ 26 РОКІВ ТЮРМИ.

Шікаґо. — Ніґер Джеймс Монтґомері, який пересидів у тюрмі 26 літ за насилля над білою дівчиною, вийшов на волю, коли судця переглянув ще раз судові документи і прийшов до висновку, що підчас судової розправи стейтовий прокуратор не допустив важливих доказів на його невинність. Монтґомері має тепер 56 років життя. Коли його випустили з тюрми, йому дали відправу у висоті $10, як кожному іншому „вислуженому вязневі. Він був засуджений за знасилування Мані Снов в 1924 р. Лікар ствердив, що дівчина не була знасилувана, але прокуратор затаїв лікарське свідоцтво внаслідок загрози Ку-Клакс-Клену.

КОМУНІСТИЧНИЙ ЛІДЕР ПРИЗНАЄ КОНСПІРАЦІЮ

Ню Йорк.—Роберт Дж. Тамсон, один з підсудних у процесі проти комуністичних провідників за конспірацію проти уряду Злучених Держав, заперечив напереслуханні його як свідка в своїй власній обороні, наче б комуністи зміряли скинути американський уряд насиллям, одначе признав кілька інших закидів, які були доказані урядовими свідками, а саме Що Комуністична партія веде агітацію за введення диктатури піолетаріяту на зразок совєтської диктатури; що вона навчає „революційної ролі", яку має відограти робітництво в програмі „концентрації" партії; що уживає при науці в тайних комуністичних школах підручників, які назвали урядові свідки; що партія вчить, що війна Америки проти Совєтів буде несправедлива.

НАЙВИЩА СПЕКА 10 СЕРПНЯ — СТО СТУПНІВ.

Ню Йорк. — Бюро погоди оповістило, що в середу 10 серпня теплота в Ню Йорку дійшла до 98.7 Фаренгайта і що це був найгарячіший день 10 серпня в історії бюра. В сусіднім Нюарку теплота дійшла до 102 ступнів Фаренгайта. Над вечером у середу температура нагло впала, а на наступний день заповіло бюро дальшу спеку.

БРЕДЛІ ВВАЖАЄ ФРАНЦІЮ КЛЮЧЕМ ДО ОБОРОНИ ЕВРОПИ

Вашингтон, 10 серпня. — Начальник генерального штабу армії, ген. Омар Н. Бредлі, заявив перед спільною сенатською комісією, що французька армія буде головною силою при обороні Европи в плянах держав, які приступили до Атлантійського Пакту. Цю заяву склав він при замкнених дверях у відповідь на запити сенаторів. Бредлі клав велику вагу на це, щоб ухвалити негайно півтора біліона долярів на озброєння Европи. З цих фондів львина частина мала б піти на виряд французької армії. Бредлі остеріг, що на випадок, як би конґрес не ухвалив фондів на озброєння, то европейські народи прийшли б до висновку, що Америка не хоче перебрати на себе проводу в обороні.

У департаменті стейту, як каже пресовий урядовець Линколн Гвайт, роблять приготування для конференції стратеґічної ради країн, приналежних до Атлантійського Пакту. Конференція складатиметься з міністрів закордонних справ. Дня першого зібрання не оприлюднено, одначе здогадуються, що це станеться в вересні. Саме дня 20 вересня зійдеться генеральна осамблея Об'єднаних Держав у Ню Йорку.

Секретар оборони Луїс Джансон недавно виявив вперше, що виряд, вартости біліона долярів, який становить надвишку американського озброєння, може бути перевезений до держав Атлантійського Пакту. — З огляду на важливе положення в конґресі появився рух, щоб прикликати з Японії ген. Доґлеса МекАртура до Вашингтону тому, що він має перегляд всіх справ, злучених з обороною.

ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ВИКЛИКАЛА ЗАІНТЕРЕСУВАННЯ В ЕВРОПІ

Ню Йорк. — Запроєктована давніше світова протикомуністична федерація робітничих юній викликала загальне заінтересування в робітничих колах Европи, як це виявив асистент секретаря праці, Джан Ф. Ґібсон, який щойно повернувся з подорожі по Европі. Він брав участь в нарадах Економічної й Суспільної Ради Об'єднаних Держав у Женеві, а потім обїхав Німеччину, Італію, Францію й Англію. Там він приглядався робітничому рухові й завважав, що европейські робітники глядять на створення протибольшевицької світової федерації робітників як на важливу справу для поступу робітництва.

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ ДЖАНСОН ІДЕ ДО КАНАДИ

Ню Йорк, 11 серпня. — Оповістка передана з Вашинґтону в год. 6 ранку по радіо, заповідає, що секретар оборони Луїс Джансон вибирається до Оттави на переговори з канадським міністром оборони для викінчення спільних оборонних плянів. Не подано точно часу, як довго ці наради будуть тривати.

УРЯД НЕ ГОТОВИЙ З ЗАЯВОЮ ПРО ТИХООКЕАНСЬКИЙ СОЮЗ

Вашингтон. — В департаменті стейту зайшли якісь труднощі з оповісткою уряду про американське становище до Тихоокеанського Союзу, про який говорив президент Филипин Ельпідіо Кіріно в конґресі. Були пляни, щоб оба президенти оприлюднили відповідну заяву ще перед виїздом Кіріна на відвідини до Ню Йорку в четвер. Для нарад над обороною Пацифіку покликано до Вашинґтону амбасадора до Китаю, д-ра Джана Лейтон Стюарта. Є це перші відвідини рідного краю цього амбасадора від часу його назначення.

УРЯД ГАВАЇВ ПЕРЕБРАВ ДОКОВІ ПРИЛАДИ

Гонолулу, на Гаваях. — На підставі щойно схваленого закону уряд перебрав під свою управу підприємства, які постачали стіведорів з вирядом до вантаження кораблів. Надіються, що повну контролю над доками дістане уряд завтра.

ТИБЕТ ПРОГОЛОСИВ „СВЯТУ ВІЙНУ" ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ

Лондон, 11 серпня. Найбільш впливовий в цілій центральній Азії Даляй Ляма в Тибеті, проголосив „святу війну" будизму проти большевизму, повідомляють з поінформованих джерел. Молодечий, бо тільки 12-літній духовий володар цеї величезної країни, скликав на окремі наради поверх 100 „живих Будди", підчинених йому найвищих духовників, закликаючи їх до молитви за рятунок перед наступаючими на цілу Азію комуністичними ордами.

ПАПА ГОВОРИТЬ ШІСТЬОМА МОВАМИ

Рим, 11 серпня. Папа Пій XII. прийняв вчора на авдієнції паломників з европейських країн, звертаючись до поодиноких груп в їх рідній мові. Папа говорив мовами італійською, англійською, французькою, еспанською і німецькою, а при відході усім дав Апостольське благословення в мові латинській.

ЕРІО ВІДКРИВ ПЕРШУ СЕСІЮ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

ОБ'ЄДНАННЯ ЕВРОПЕЙСЬКИХ НАРОДІВ ВВАЖАЄ „ЛОГІКОЮ ФАКТІВ І МОРАЛЬНИМ ОБОВ'ЯЗКОМ"

Страсбурґ, Франція, 11 серпня. — Відомий французький державний муж і парляментарист, Едвард Еріо, відкрив вчора першу сесію Дорадчої Асамблеї Ради Европи. В своїй інавгураційній промові він заявив парляментарним делегатам дванадцятьох европейських країн, що політичне об'єднання Европи є сьогодні „логікою історичних фактів та моральним обов'язком" всіх европейських народів. В нарадах беруть участь парляментарні представники Британії, Франції, Бельгії, Голандії, Люксембурґу, Норвегії, Швеції, Данії, Італії, Ірляндії, Греції і Туреччини. До Ради прийнято теж Ісляндію, але вона ще не мала часу вислати своїх представників. Еріо в своїй промові заторкнув теж справу членства Німеччини, заявляючи, що Німеччина може стати повновартісним членом европейської сім'ї народів, якщо вона практично здійснюватиме ідеї своїх великих ліберальних мислителів та зречеться філософії сили і насильства. Все залежить від самих німців. Еріо закликав, що власне політичне порозуміння европейських народів повинно стати головною ціллю Ради Европи, бо зусилля для об'єднання, базовані тільки на господарстві, досі завели. Вибір першого постійного президента Ради відложено на сьогодні і загально вважається, що ним буде вибраний бельгійський державний муж, Поль-Генрі Спаак.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБАРДУВАЛЬНИКИ ДЛЯ ГРЕЦІЇ

Атени, 11 серпня. — Керівник американської військової місії в Греції, адмірал Джеймс Ван Фліт, повідомив, що в найблищих днях грецька авіяція дістане 49 важких американських бомбардувальників. В грецьких військових колах вважають, що це може мати рішальне значення для теперішньої протипартизанської акції.

ДАЛЬШІ ЗУСИЛЛЯ В СПРАВІ ТИХООКЕАНСЬКОГО ПАКТУ

Токіо, 11 серпня. — Азійські проти-комуністичні державні мужі і політики продовжують свої зусилля для створення Тихоокеанського пакту азійських народів, щоби могти успішно протиставитися большевицькій загрозі. Ініціятива в тій справі вийшла від китайського націоналістичного лідера, маршала Чіян-Кайшека і до цеї ідеї тепер пристали та пробують її здійснити президент Кореї, Синґман Рі, та президент Филипин, Ельпідіо Квіріно, що тепер обговорює цю справу з урядом Злучених Держав. На початку наступного тижня представник китайського уряду обговорюватиме цю справу теж з ген. МекАртуром.

ПРОФ. МІРЧУК ІМЕНОВАНИЙ ЧЛЕНОМ БАВАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

Мюнхен, Німеччина. — Секретаріят Українського Вільного Університету повідомляє що пленум Баварської Академії Наук вибрав дня 24-го червня ц. р. членом-кореспондентом Академії відомого українського вченого, проф. д-ра Івана Мірчука.

НІКЧЕМНА БОЛЬШЕВИЦЬКА НАПАСТЬ НА ГЕН. БРЕДЛІ

Москва, 11 серпня. Місцева „Літературная Ґазета" надрукувала в останньому виданні нікчемну вихватку проти президента Трумана і шефа штабу Армії Злучених Держав, ген. Омара Бредлі. Говорячи про ген. Бредлі большевицька газета покликується на китайське прислів'я, що „хто став собачим сином, для того неможливо залишитись людиною".

СТВОРЕНО НОВИЙ КОАЛІЦІЙНИЙ УРЯД БЕЛЬҐІЇ

ПРОБЛЕМА ПОВОРОТУ КОРОЛЯ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ДАЛЬШЕ НЕПЕВНОЮ.

Брюсель, Бельгія, 11 серпня. — Вчора остаточно закінчилася урядова кріза Бельгії, що тривала майже шість тижнів від часу останніх виборів, як католицькі соціялісти договорилися з лібералами та створили новий коаліційний уряд під проводом премієра Ґастона Ейскенса, християнського соціяліста, що в попередньому уряді був міністром фінансів. Ейскенс має 44 роки і є одним з наймолодших премієрів в світі. До уряду цим разом не ввійшов один з найстарших і найвидатніших бельгійських державних мужів, Поль-Генрі Спаак, соціяліст, що був відповідальний за бельгійську закордонну політику під час і після війни, здобуваючи собі світову славу теж як перший предсідник Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Його місце на пості міністра закордонних справ зайняв тепер другий бельгійський державний муж, християнський соціяліст Поль ван Зелянд. Партійний склад нового уряду є такий, що християнсько-соціялістична партія має премієра та міністрів закордонних і внутрішніх справ, праці, торгівлі, транспорту, економії, сільського господарства і колоній, а ліберали мають міністрів фінансів, справедливости, національної оборони, освіти, відбудови, публичних праць і здоров'я. Уряд мав би бути представлений обом палатам парляменту в найблищий вівторок і тоді парлямент відрочить свою сесію до жовтня. Не передбачується, щоби у зв'язку з новим урядом могли зайти будь-які зміни в бельґійській закордонній політиці.

ЗМЕНШИЛАСЯ КІЛЬКІСТЬ ЛЮДНОСТИ В ЕВРОПІ.

Женева, 11 серпня. — Згідно з повідомленням бюлетину Европейської Господарської Комісії Об'єднаних Націй, кількість людности в Европі зменшилася під час і після другої світової війни з 392,100,000 на 383,800,000. Це зменшення буде на багато мільйонів більше, як врахувати природний приріст за той час. Виявляється, що під час війни европейські народи — крім Совєтського Союзу — втратили всіх 15,000,000 вбитими, в тому „тільки" 6,000,000 вояків, а 9,000,000 цивільних. Причиною післявоєнних втрат людности, головно в країнах за совєтською залізною завісою, є масові депортації населення в глибину Совєтського Союзу, головно до Азії, як теж продовжуване масове народовбивство.

БІЙКА МІЖ ЖИДАМИ І ПОЛІЦІЄЮ В НІМЕЧЧИНІ.

Мюнхен, 11 серпня. — Вчора тут прийшло до запеклої бійки між жидами і німецькою поліцією, в наслідок чого, було поранених шістьох жидів та трьох поліцаїв. Причиною бійки був проти-жидівський лист в одній з місцевих газет, проти чого жиди демонстрували. З боку американського військового управління заявили, що проти газети не будуть пороблені жадні заходи за анти-семітизм, бо в тому самому числі було надруковано аж три просемітські листи.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ РІШАЛЬНУ РОЛЮ ВТІКАЧІВ В НІМЕЦЬКИХ ВИБОРАХ.

Франкфурт, Німеччина, 11 серпня. — Вже 14-го цего місяця в західній Німеччині відбудуться перші вибори до парляменту новоствореної федеративної республіки, а поодинокі партії роблять вже свою останню підготовку до них. Загально вважається, що уповноважені до виборів около 5,000,000 на всіх 11,000,000 німецьких втікачів зі совєтської зони можуть рішально заважити на кінцевому висліді виборів. За ці голоси втікачів змагалися всі партії, за вийнятком реакційних скрайно правих, але виявляється, що самі втікачі мають своїх власних кандидатів і досить критично ставляться до інших. Загально ствержується, що в передвиборчій кампанії німці виявили багато демократичної зрілости і підкреслюється факт, що, наприклад, ніодна партія не порівнювала другої з націстами, хоча нераз доходило до запеклої полеміки. Підкреслюється тільки другорядну ролю жінок у виборах, хоча там їх поверх три мільйони більше ніж чоловіків.

БРИТАНІЯ ПЛЯНУЄ СХІДНО-АФРИКАНСЬКУ ФЛЬОТУ

Найробі, Кенія, 11 серпня Сьогодні тут повідомлено, що британські оборонні власті рішили створити східно-африканську фльоту. Рішення винесено минулого тижня на конференції Високої Комісії для Східної Африки.

СОВЄТИ ІҐНОРУЮТЬ ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В АВСТРІЇ.

Відень, 11 серпня.—Австрійський уряд та західні окупаційні власті стурбовані вістками, що Совєти нагло почали розбирати і вивозити до Росії деякі підприємства, що були під їх наглядом як колишні німецькі посілості та які вони на останній конференції „великої чвірки" в Парижі зобов'язалися відступити Австрії за відповідну рекомпензату. Совєтська акція знову ставить під знак запиту успішність дальших переговорів в справі мирового договору з Австрією.

РОЗБУДОВА СІТКИ СЕКСОТІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 11 серпня. — Комуністична партія Чехословаччини рішила примістити своїх довірених членів по всіх бюрах, фабриках і підприємствах. Їх єдиним завданням буде слідкувати за урядниками і робітниками та вести особистий рекорд для кожного.

ЮГОСЛАВІЯ ЗАПОВІДАЄ ПОРАЗКУ БОЛЬШЕВИКІВ В ГРЕЦІЇ.

Белград, Югославія, 11 серпня. — Югославська преса, яка ще донедавна піддержувала большевицьких партизанів в Греції, тепер вже відверто заповідає їх скору поразку. Вину за це скидається на Совєтський Союз та заповідається „в слушний час" опублікувати на цю тему відповідні документи.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАШІ МОЖЛИВОСТІ І ПОТРЕБИ

Ціла низка суспільних законів, вже ухвалених, або намічених в конґресі Злучених Держав, дає підставу до мирної суспільної революції.

Закон про міські проєкти з дешевими мешканнями для незасібного населення; закон про побудову й розбудову індивідуальних господарств в сільських околицях; намічений закон про основну переміну теперішнього закону про суспільне забезпечення, включаючи й старечу пенсію та підмоги для позісталої родини після смерти голови дому; вкінці законопроєкт про уділювання позичок на мешкальні доми для незасібних людей, в першу чергу для родин з кооперативним змислом — це тільки зразки цього, що може використати в Америці пересічна працездатна людина під теперішню пору, або в найближчій майбутності.

Хочеться звернути увагу на ці закони і законопроєкти не тільки давньої української спільноти, але й нової української громади, що осідає тепер у Злучених Державах як нова іміґрація зі скитальщини.

У нашому щоденному житті згадуємо нераз потребу творення господарських спілок чи кооператив, як ось на недавнім суспільно-господарськім зібранні в Ню Йорку. Здавна плекаються серед наших громадян мрії про якісь спільні оселі сільського чи міського типу; про школи, про клюби, про культурні установи загального типу і т. п. Усе це можна досягнути, якщо наша спільнота не буде розсипана так, як вона розсипана тепер, і якщо хоч в дечому зміниться дотеперішня практика в поселенні.

Треба [illegible]. Суспільний інтерес це не тільки економічна справа; це не тільки хвилева взаємна допомога; це не тільки виміна думок для забиття часу чи забави. Це у висліді є здійснювання далекосяжного ідеалу плекання традицій, привезених з рідної землі до вільної Америки. Це практичний спосіб кристалізування характеру українсько-американської групи, яка може і повинна використати всі благодати американської конституції та доповнювати і збагачувати американське життя українськими вартостями. Тільки так можна виправдати нашу приявність у цій країні.

Давня думка, що українська маса в Америці це тільки хвилева заробітна еміґрація, мусить бути провірена. Бо ми вже не еміґрація, а громада, свого роду спільнота чи суспільність. У нас же є свої громадські установи, церкви, доми, нижчі й вищі школи, братні організації, преса, культурно-освітній рух. Ми, зі старої іміґрації, здебільша попрощалися з думкою повороту до Старого Краю, а прийшли до зрозуміння, що ми українського роду американці.

Основою життя кожної нації мусить бути родина. В родині плекаються вселюдські, племінні й родинні ідеали та традиції. Під теперішню пору приїхали і дальше будуть приїздити старі українські роди. Вони привозять зі собою неоцінені духові скарби, прив'язані до різних племінних і родинних пам'яток. Ці скарби треба зберегти в рідних домах. Нагода для створення рідного дому приходить тепер.

Технічне наладнання таких справ залежатиме у великій мірі від охоти поодиноких осіб зійтися разом для переведення в життя важливих замірів. Тому наперед потрібне рішення жити в своїм роднннім домі та в сусідсько-громадській спільноті.

Рік перед виборами в Англії

Останні тижні були обильні в політичні й економічні звідомлення з Великобританії. Заки ще Бернард Барук, американський дорадник президентів, повернув із своєї подорожі, було загальне переконання, що його поїздка стоїть у звязку з британськими парляментарними виборами, на які пригадав світові Винстон Чорчил,коли закинув теперішньому урядові лейбуристів розтратність американських грошей.

Правильні вибори до англійського парляменту мають відбутися після закінчення п'ятирічної каденції парляменту в липні 1950 р. Вони можуть прийти швидше, як це недвозначно зазначує провідник британських консерватистів, Винстон Чорчил. Він остеріг недавно свою партію, що „нам треба бути готовим на осінні вибори".

Така осторога провідного державника вказує на крізу, яка саме під теперішню пору запанувала в Англії зприводу недостачі доляра. Тому, що тільки Америка може знову врятувати Англію з долярової крізи, консерватисти використують цю нагоду, щоб звернути увагу американців на малу користь з американської прихильности до Англії, як довго в проводі британської політики буде стояти премієр Клемент Атлі, провідник Лебур Партії. Він — як кажуть — завзявся перевести в Англії соціялізм і витрачує американські фонди на різні соціялістичні експерименти.

З такого розумування роблять американці такі висновки: Коли в проводі Великобританії залишиться Атлі з своїми товаришами, вони дальше будуть витрачувати американські гроші на переміну непевної, бо досі ще невипробованої соціялістичної системи. Крім того, коли б Англії вдалося остаточно завести соціялістичну систему, тоді лейбуристський уряд схоче поширити соціялізм на інші країни. Коли Чорчил назвав британських лейбуристів „соціялістичними біґотами", він вийшов з закидами, що британські соціялісти, утривaливши свою владу, схочуть перейти на большевицьку систему й поширити її по цілому світі. Тоді піде саботаж, шпигунство, підступна інфільтрація, конспірація й інші комуністичні практики.

Закиди Чорчила можна брати поважно, або вважати їх тільки передвиборчими маневрами. Одначе вони стануть поважким аргументом в руках американських консервативних елементів, коли прийде в конґресі до голосування в справах, в яких заінтересована Англія.

Критики соціялістичного успіху Англії вказують, що там майже 20% робітництва працює в державних підприємствах, таких як залізниці, копальні, електрівні, газівні й т. п. Одначе тому, що ці підприємства мають важливий вплив на розвиток робітничого життя взагалі, то навіть і малі підприємства відчувають цей вплив. Це, напр., показується в безконечнім числі різних правильників, які відносяться до робітничого життя.

Наслідок соціялізації виявився теж у цілій низці страйків, які за часів капіталістичної системи не мали б підстави. Останній страйк докових робітників був такий дошкульний, що треба було завести виїмковий стан і відкликатися до влади короля для припинення саботажу. Саме оцей страйк найбільше причинився до витрати американського доляра, якого в теперішньому часі Англія дуже потребує. Впарі з витратою доляра йде теж зменшування англійської резерви золота, не зважаючи на допомогу з Америки з фондів на відбудову европейського господарства.

Оце безупинне невдовілля британських робітників і інших кляс населення призводить американських спостерегачів до висновків, що британська соціялізація є помилкою уряду і такі звідомлення вони висилають до своїх газет. Ці репортажі викликують відповідну реакцію серед американських читачів, а головно серед конґресових кол, для яких вони в першу чергу призначені.

Коли б це ділялося в нормальних, тобто передвоєнних часах, тоді американці були б гляділи на настрої в Англії як на її домашню справу і вижидали б висліду нових виборів зі стоїчним спокоєм. Одначе в теперішньому часі кожна загроза для закордонного уряду викликує в Америці занепокоєння. Коли йде про загрозу для британського уряду, то неспокій зростає десятькратно тому, що Великобританія це не тільки союзниця Злучених Держав, але ще й свого роду її спільник — „партнер" — у світовій політиці. Англія стоїть на чолі руху за Злучені Держави Европи; є головною силою в Атлантійськім Пакті; одною з Чотирьох Потуг, а що найважніше, знає багато військових тайн Америки, бо втримує з нею спільний оборонний воєнний штаб.

Ця спілка йде так далеко, що тепер поважно застановляються, чи не поділитися Америці з Англією тайною виробу атомової бомби. Саме над тим відбуваються раз-у-раз тайні наради в Вашингтоні.

Англійські державні мужі знають, що Америка не залишить Англії в теперішньому часі й тому вони можуть свобідно критикувати свій уряд з метою притягнути Америку до своїх плянів і допомогти їм перевести зміну партії при владі.

Очевидно, що на місце теперішнього уряду лейбуристів найбільше виглядів на обняття влади має Консервативна партія. Одначе це не цілком певне. Не є виключена якась переходова коаліція майбутнього британського уряду і тому критика існуючого має свою практичну ціль. Щоб її осягнути, провідні англійські державні мужі і політики вже почали аґітацію. Чим ближче буде до виборів, тим замітніші будуть критичні завваги на адресу британського уряду та обох партій. Критики не треба брати трагічно, а радше треба розумово оцінювати успіхи й невдачі як поодиноких осіб так і партій чи систем, які вони заступають.

Проф. М. Приходько.

„Заможне життя в СССР."

Реклямуючи СССР перед зовнішнім світом і в себе дома, як країну найбільшого розвитку продуктивних сил і найбільшого добробуту населення, вожді політбюра люблять оперувати загальними, мільйоновими числами продукції різних галузів господарства Вони люблять порівнювати великі, абсолютні числа продукції господарства СССР до продукції тих же галузів невеликих европейських країн. Проте вони ніколи не говорять скільки припадає того добра на кожного громадянина 200 мільйонового СССР. Такі обчислення невигідно подавати кремлівським вождям, бо відразу покажеться як злиденно живе населення так званої „найщасливішої країни світу".

Останнього часу, преса всього світу приділяє багато уваги порівнянню потенціяльних сил СССР і ЗДА, порівнянню їх господарчих і харчових спроможностей на випадок нової світової війни.

Переді мною — числа офіційного господарчого пляну СССР на 1950 рік. Аналізуючи ті числа, хочу спинитися лише над проблемою харчування й забезпечення громадян СССР найнеобхіднішими речами: взуттям, одягом, цукром, тощо. Для більш виразної картини цього „добробуту", хочу порівняти деякі числа з показниками інших країв.

Державний плян продукції СССР на 1950 рік: бавовняні тканини 4,686 мільйонів метрів (метер має приблизно 3 фути); вовняні тканини 159.4 міл. мт.; шкіряне взуття 240 міл. пар; гумове взуття 88.6 міл. пар; панчохи й шкарпетки 580 міл. пар; м'ясо 1,300,000 тон; масло 275,000 тон; олія 880,000 тон; риба 2,200,000 тон; цукор 2,400,000 тон; борошно 19,000,000 тон; спирт 106 мільйонів ґальонів.

В урядових коментарах до цього пляну написано, що плян обчислений з таким розрахунком, щоб продукцію було доведено в 1950 році до передвоєнного рівня. Неодмінно треба збільшити продукцію м'яса й товщу — пишуть „Ізвестія" — московський офіціоз.

1947 року в советській пресі було подано звіт про досягнення в різних галузях господарства СССР, не в конкретних числах, а у відсотках, порівняно до 1946 року. Ці відсоткові показники нічого не говорять, бо ніде, разом з тим, не було показано, що ж фактично мало населення СССР в 1946 році, в абсолютних числах. Очевидно, невигідно було тими числами оперувати в офіційному звіті. А тепер погляньмо скільки припаде на кожного громадянина СССР товарів, зазначених у пляні, в 1950 році, приймаючи до уваги, що СССР має кругло 200 мільйонів населення:

1. **Тканини:** Пляном передбачено виробити бавовняних тканин 4,686 міл. метрів, тобто 22.3 мт. на особу, на рік. Можна зрадіти, що завжди напівголий, громадянин СССР матиме можливість завинути себе й родину в напів-легкі бавовняні тканини. Це може статися лише в тому випадкові, якщо ті тканини не попливуть (як звичайно буває) на Близький Схід і до Китаю. А взагалі оптимізм відразу втрачає ґрунт в такому припущенні, коли звернемо увагу на показники продукції вовняних тканин.

Пляном на 1950 рік передбачено виробити їх 159.4 міл. мт., тоб то — три чверті метра на особу, звичайно на рік. За таких умов, лише кожний четвертий громадянин СССР зможе купити собі, лише в 1950 році, коли плян буде виконано, вовняне убрання. Тож не дивно, що купівля звичайного вовняного убрання є визначною подією в житті громадянина СССР — „найзаможнішого в світі". А якщо прийняти до уваги, що біля 50% вовняних тканин іде на потреби армії, а добрих 20% — на одяг партійним бюрократам і кількамільйоновій явній і таємній політичній поліції, що завжди на першому пляні в СССР перед усім і всіма, звичайному робітникові, селянинові, чи інтелеґентові майже нічого не залишиться. Він буде радий, якщо йому пощастить дістати лискуче бавовняне вбрання. То не перешкодить йому кричати ура т. Сталінові — „мудрому вождеві", святкуючи нову річницю „досягнень" комуністичної революції, бо так наказано. І спробуй не кричати!

2. **Взуття:** Пляном передбачено 240 міл. пар шкіряного і 88.6 міл. пар гумового взуття, що разом може забезпечити не три пари, а три черевики на рік на мешканця СССР. Порівняно до 1932 року, коли на особу було вироблено лише по одному черевикові, це великий поступ, але порівняно з будьякою країною демократичного світу — неймовірна відсталість.

Не дивно, отже, що багато селян в СССР має одну пару взуття на цілу родину.

3. **Панчохи й шкарпетки:** Ця продукція має зрости в 1950 році на 150% проти року 1932, бо заплянoвано виробити 580 міл. пар, тобто по 2.9 пари на особу. Якби почував себе приміром громадянин Канади, коли б він не мав можливості купити навіть трьох пар шкарпеток на **рік?**

4. **М'ясо:** Споживання м'яса в СССР — найнижче, в порівнанні до будької европейської країни, не говорячи вже про Канаду, Америку, чи інші країни Західнього Континенту, де м'яса споживають незрівняно більше, де м'ясо є звичайною річчю при столі, а не розкішшю, як у звичайного громадянина СССР. Я, знаю це добре, бо сам прожив 24 роки по той бік залізної куртини.

Продукція м'яса заплянована в СССР на 1950 рік в кількості 1,300,000 тон, тоб-то — 6.5 кілограми на особу річно (наближено — 14 фунтів). Порівняно з іншими країнами це голодова пайка, бо, приміром, у Польщі, в 1932 - 34 роках на одного мешканця припадало 18.6 кг., а 1936 р. — 20.2 кг. У напівголодній Німеччині, в 1933 році припадало 49 кг. річно, на особу.

5. **Масло, олія, риба:** З товщами в СССР ще гірше, ніж з м'ясом, бо на одного мешканця СССР, в 1950 році припаде 1.3 кг. масла (кілограм трохи більше ніж 2 фунти), та 4.2 кг. олії на рік. Для порівняння можна згадати, що, в передвоєнний час робітнича англійська родина (3-4 особи) споживала пересічно 20 кг, масла на рік, а така ж родина англійського вчителя — 27 кг.

Трохи краще ніби буде справа з рибою, її заплянoвано піймати в 1950 році по 10.5 кг. на чоловіка. Гірше буде, якщо риба не захоче спійматися в такій кількості!

6. **Цукор:** Заплянoвано, що 1950 року на кожного громадянина припадатиме в СССР 11.4 кг. цукру на рік. Це не є солодке життя, бо в Німеччи-

(Докінчення на стор. 3-тій).

К. ПЕТРУС.

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОВДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

91)

Хтось ізбоку перебив з іронією:

— Є ще куди йти: Перекоп, Крим, Чорне море, Костантинополь, Дарданелі, а потім — куди хочеш, хе-хе-хе!

— Вже краще вмерти смертю солдата, ніж через льохи ЧК потрапити в „штаб Духоніна". На всякий випадок залишимо для себе по одній кулі, щоб зробити підсумок і нашому життю, і нашій епосі...

Так, гріючись біля вогнища, розмовляли офіцери Дроздовської дивізії. Слова глухо й важко падали в вогнище і, здавалося, тушили його своїми муками й безнадійністю.

— По квартирах! — пролунали вигуки командирів, і церковний майдан знову зашляпав багном, зашумів збудженими людьми, і став порожніти.

Вогнища, борячися з нічним мороком і миґичкою-дощиком, самотньо догоряли.

— Значить, еще куди йти: сьогодні — по квартирах, а завтра — до Перекопу!

— А-а-а, ходила б так наша недоля! Колись цими шляхами на кримського хана ходили наші славні запорожці... а тепер нам від цього Запоріжжя доводиться втікати до нащадків хана.

— Як відомо, історія завжди повторюється, але у нас вона повторюється навпаки.

За винятком вартової охорони та патрулів, що оберегали, село, всі спали мертвим сном, яким можуть спати солдати після тяжкого бойового походу. Може, спали б так і цілий наступний день, але ворог зранку вже почав обстрілювати з гармат село. Шрапнель розривалась над самими хатами, і відразу всіх побудила.

І знов потягся тяжкий відступ напівсонних, голодних і змучених людей. Деякі вже встигли зникнути, надіючись на большевицьку милість; більш, як десятеро людей захворіло і їх довелось посадити на підводи, які також ледве рухались, а решта людей, мовчазні й похмурі, понуро тяглися вперед, чекаючи налетів червоної кінноти. Шрапнель далі переслідувала нас, але — або не долітала, або перелітала через колону. Це трохи підганяло нас, але вже коштом останніх сил. І, не зважаючи на крайню втому, того ж дня ми ще пройшли сорок кілометрів, вибили з одного села будьоннівців, що перегородили нам дорогу, і, нарешті, напівживі ледве-ледве добились до Перекопу. І тут уже просто в окопах і під відкритим небом попадали, голодні й сонні, забувши про все на світі...

Про їжу вже ніхто не згадував: всім хотілось тільки мертвотно впасти й заринути в небуття, бодай навіть на голій і мокрій землі. Хтось, сміючись, устиг ще сказати: „Ну, панове, в „пляшку" ми влізли, а заткнути її нічим. Але його вже ніхто не слухав.

Таким тернистим шляхом, із північних районів Таврії, тяглися в Крим розбиті війська Врангеля, і так прийняла їх „Перекопська фортеця". Навіть звичайної соломи спід молотарки не спромоглися заготувати для них. А про бліндажі й землянки ніхто й не думав турбуватися. Наступного дня, коли большевики з тяжкої артилерії почали обстрілювати „Турецький вал", офіцери примовляли:

— Це не „пляшка', а труба, в яку вилетить не тільки Врангель, а й наше життя...

Справді, всім стало ясно, якій великій небезпеці підпали війська, опинившися в цій „пляшці". На позиціях не було ні притулку для солдат, ні приміщень для лазаретів, ні харчових пунктів — навіть питної води не можна було дістати. Ясно було, що Крим доживає свої останні дні, а, значить, з ним і його захисники. А в цей час у запіллі влаштовувано урочисті прийоми, раути, бенкети.

Всі покладались на непідступність Перекопу та на „ґеніяльність" білого командування. Газети містили високопатріотичні статті, архиєреї правили молебні, чендлярі спекулювали, робітники страйкували, з ресторанів летіли п'яні слова погромників:

„Смело мы в бой пойдем
За Русь святую,
И всех жидов побъем —
Сволочъ такую..."

II.

Розгром військ Врангеля йшов повною ходою. На правому березі Дніпра, на Каховському пляцдармі, і під Токмаком большевики розбили три дивізії кінноти і дві дивізії піхоти білих. Почався загальний вступ. 6-та, 13-та, 2-га й 1-ша кінні армії насідали на відступаючих з усіх боків. Перша кінна армія, після складення з поляками миру, прибула звідкись із Волині, біля Алешек переправилась через Дніпро, і вийшла в глибоке запілля білим. Здавалося, що білі потрапили в безвихідь, і мусіли здатись червоним, або загинути в нерівному бою. Большевицькі командування „Южфронту" радіом звернулось до врангелівських солдат із закликом припинити боротьбу, заарештувати своїх генералів із їхніми штабами, щоб не втікли за кордон, добрати чесних і надійних офіцерів, організувати з ними ради солдатських депутатів і переходити на бік червоної армії. Їм обіцяно повну гарантію особистої безпеки і недоторканости.

Розбиті чи вимучені тижневими боями й переходами, дивізії з великими трудноцами пробивались до Перекопу. Позаду лишилось і потрапило до рук червоних двадцять тисяч полонених, сто гармат, кілька сот паротягів, дві тисячі вагонів, десятки тисяч гарматних набоїв, мільйони патронів і великі запаси продовольства. Большевики втішалися й готувались до останнього бою — штурму перекопських позицій.

(Дальше буде).

Д-р Никифор Гірняк.

ДМИТРО ВІТОВСЬКИЙ

(Спомин з нагоди 30-тих роковин смерти).

В дні 4 серпня 1949 минуло 30 років від трагічної смерти полковника УСС, Державного Секретаря Військових Справ З. У. Н. Р. — Дмитра Вітовського. Він згинув разом зі своїм адютантом, четарем УГА Чучманом, у катастрофі біля м. Ратібору на Горішньому Шлеську, коли перелітав з Парижа до Камянця Подільського, місця перебування д-ра Евгена Петрушевича, після переходу УГА за Збруч. Обі жертви катастрофи поховано в спільній могилі на цвинтарі св. Ядвиги в Берліні, де вони й досі спочивають.

При нагоді оцих сумних роковин я вважаю моїм обов'язком присвятити кілька слів згадки мойому другові й Товаришові Зброї, наймаркантнішій постаті між УСС — людині, яка без формального вибору була провідником Стрілецтва й користувалася серед його найбільшим авторитетом. В 30-тих роках писали про його деякі наші мемуаристи як: проф. д-р Іван Крипякевич, отаман УГА д-р Степан Шухевич та хор. УСС Дмитро Паліїв. Але кожний з них інакше характеризував Дм. Вітовського, а д-р Шухевич заризикував представити його в некорисному світлі в першому томі своїх Споминів. Історик легіону УС, Осип Думін, збирав матеріяли до повної характеристики Дм. Вітовського й тому листувався з деякими старшинами УСС. У висліді мого листування з О. Думіном в цій справі я надрукував був в 1937 р. в „Літописі Червоної Калини" листи Вітовського до мене з рр. 1916-1919, подаючи при цьому мої коментарі.

В сьогодняшній згадці неможливо мені дати повну характеристику нашого першого Державного Секретаря Військових Справ, бо й рямці невеликої статті на це не позволяють, ні потрібних матеріялів немає під рукою. Я бажав би тільки подати коротко те, що залишилося в моїй памяті з гарячих років 1914-1919.

До вибуху першої світової війни я не знав особисто Дм. Вітовського, а тільки чув, що він належав до гуртка наших студентів, які визволили зі станиславівської тюрми й помогли втекти за кордон — до ЗДА — Мирославові Січинському, який по вбитті гр. Андрія Потоцького відсиджував кару 20-річної тюрми. Потім вже у вересні 1914 р. я дізнався, що Дм. Вітовський був уплутаний в політичний процес, у висліді якого він втратив був право до ступня старшини запасу австрійської армії. З вибухом війни це право йому автоматично повернено й на внесок Української Боєвої Управи приділено до служби в легіоні УСС. Моє познайомлення з Вітовським випало на першу половину вересня 1914 р., тобто на час, коли УСС на Карпатській Україні переживали чи не найтяжчі часи. Вітовський був тоді командантом 2. сотні УСС в курені Ст. Шухевича, а я комендантом 3. сотні в курені М. Волошина. Ми часто зустрічалися тоді при службових заняттях. Темою наших розмов були різні питання, зв'язані зі становищем легіону УСС. Ми пережили були недавно дуже важку хвилину насильної редукції свану легіону до одної десятої частини зголошених добровольців і замісць корпусу мали невеличкий полк УСС. Нашу вузшу Батьківщину, Галичину, заливала московська навала, а мадярські й тирольські полки австрійської армії, відступаючи перед ворогом, масово вішали й розстрілювали наших неповинних селян і сільських інтелігентів на доноси польських урядовців адміністрації — як зрадників. Бували випадки, що за здогадну зраду повішено селянина, якого син служив як доброволець в легіоні УСС. За урядовою статистикою страчено в цьому році 35,000 українців у Східній Галичині. Оці всі події спричинили були те, що серед Стрілецтва запанували на деякий час настрої зневіри й резигнації. Тоді якраз Дм. Вітовський зумів своїм словом піддержати на дусі УСС і переконати їх, що для тієї високої мети, для якої вони зібралися під національним прапором і зо зброєю в руках виступили на бій з катом України, треба мужньо перенести неодин удар, які з ласки наших сусідів падали на наш нарід. Така моральна піддержка робила великий вплив на молодих, 16-18 літних юнаків.

Як командант сотні Дм. Вітовський увів у себе своєрідний козацький демократизм, зовсім неподібний до того духа, який панував в австрійських полках. Він ніколи не карав стрільця за порушення обов'язків, не відкликавшись передтим до опінії сотні. Ці козацькі суди не викликували в душах покараних жалю до свого команданта, але навпаки, мали великий виховний вплив на цілу сотню. Вона була елітою легіону.

В березні 1916 р. прийшла т. зв. реорганізація легіону. Вона була на ділі нічим іншим, як розбиттям його на кілька організаційних незалежних частин, підпорядкованих іншим командам. Для контролі організації легіону накинено всім формаціям дорогу службового листування через австрійські військові команди. Ця обставина, а до того амбіціонерство деяких старшин, привели були до того, що не тільки організаційні, але й ідейні зв'язки між УСС-ами були пірвані. Зокрема відчував це Кіш УСС, на який дивилися стрільці як на якесь чуже тіло в легіоні, потрібне хиба тільки для „маркирантів". А був це саме час, коли команді Коша приходилося всіми засобами боротися за існування легіону, що в тяжких боях від Карпат до подільських ланів поносив великі втрати в людях. З одного боку безсильність нашого політичного проводу, з другого негативне відношення до Коша фронтових команд УСС, ніяк не сприяли тому, щоби справу поповнення рядів стрілецьких сотень наладнати, як слід. Весь тягар того обов'язку прийшлося нести команді Коша на „власне ризико". Осінню 1915 р. прибув Вітовський до постою Коша на довше лікування ноги. Це був його перший відпочинок по цілорічному побуті на фронті. Він мав тоді нагоду докладно приглянутися роботі Коша, всім труднощам і турботам його, а з другої сторони успіхам праці стрільців Коша і в громадській справі. Він зрозумів тоді, що наша військова формація має великі можливості, коли ходить про наше не так військове, як громадське життя. Треба тільки взаїмного порозуміння і спільної акції. Бо ж це були часи, коли цивільні установи завмерли серед гуку гармат, а люди не могли свобідно порушуватися. Військовики мали нічим необмежені можливості. Тоді Вітовський змінив основно свої погляди на ролю Коша в легіоні УСС і відчув потребу спільного порозуміння з ним боєвих формацій для важливих завдань. З такими думками повернув Вітовський під кінець грудня до своєї сотні. Там він у своєму гуртку переповів наші розмови і під його впливом зачинається нова фаза в житті Стрілецтва. Зачинається живе листування й обмін думок між кошовиками й гуртком 2 куреня. Саме тоді зачинається видавання „Шляхів" — органу стрілецької думки, започаткованого гуртком Вітовського; в адмініструванні його Кіш дав видатну поміч. Один тільки Гр. Коссак, командант 1 куреня стояв в опозиції до „шляхівців", з якими він не находив спільної мови.

В лютому 1916 р. Вітовського призначено до праці в луцькому Комісаріяті УСС, поруч чет. М. Саєвича й Хор. М. Гаврилка. Перший з них осів у Володимирі Волинському, другий в Ковні. Офіційним призначенням Комісаріятів був набір добровольців до легіону, а неофіційно вони мали вести освідомну працю серед українського населення Волині й закладали там народні школи для нашої дітвори. Труднощів мали наші Комісаріяти дуже багато, головно ізза ворожого відношення до них австрійських булав, в яких сиділи наші національні вороги. Вітовський показався тоді незлим „дипльоматом" супроти чужинців-старшин, а його досвід у громадській праці серед селян, набутий перед війною, тепер йому дуже пригодився. На загал наші Комісаріяти на Волині зорганізували були 85 шкіл, з яких 75 були вже чинні; селянство, досі тероризоване чужинецькими старшинами, тепер, під опікою Комісаріятів, зачинає горнутися до організованого культурного життя, на зразок галицьких селян. УСС започаткували національне пробудження Волині. Тому поляки, що вважали її своєю історичною землею, вживають усіх засобів, щоби зліквідувати Комісаріяти. Це — на жаль — їм удалося і в квітні 1917 вертають до Коша УСС стрільці й старшини всіх комісаріятів.

Вітовський перебував деякий час у Коші, потім обняв команду сотні у Вишколі, який стояв недалеко Коша. Тоді Стрілецтво переживало знову затяжну ідеологічну кризу у зв'язку з подіями на Наддніпрянській Україні. Там у розгарі революції, на руїнах царату пробуджувався український Велетень до вільного життя. Недавно ще мрія УСС ставалася дійсністю, набирала тіла й крови. Становище УСС-ів, звернених крісами проти відродженої України, було справді нестерпне. Після палких дебат над проблемою ролі легіону в новій ситуації команда Коша скликала нараду всіх формацій легіону. Вона відбулася в м. травні в постою Коша. Проводив Дм. Вітовський. Температура наради була дуже висока. Велика більшість заявилася за негайним розформуванням легіону. Проти цього меншість зголосила відклик до нашого політичного проводу; до неї належали Дм. Вітовський, В. Старосольський і я. В липні відбувся з'їзд нотаблів, у Відні, на який всі формації легіону вислали своїх делегатів. Цей з'їзд признав позиції меншости правильними, легіон УСС врятовано для оборони західно - українських земель.

По заключенні мирного договору центральних держав Европи з Україною, легіон У. С. С. рушив на Україну разом з арміями Австрії і Німеччини. Тоді УСС відіграли важну ролю, обороняючи українське населення перед зловживаннями чужих військових команд та помагали молодій Українській Державі в наладнанні адміністраційного апарату. Дм. Вітовський був деякий час командантом м. Жмеринки. На цьому становищі він з'єднав собі великі симпатії місцевого населення своїм повним прихильности відношенням до нього. Я тоді часто бував у Жмеринці, де стояла також булава корпусу Гофмана й за кожним моїм побутом стрічався з Вітовським. Одного разу він розказав мені про осьтаку подію: до нього звернувся польський письменник Корнель Макушинський з проханням від одної подільської аристократки, щоби Вітовський поміг їй переселитися до Варшави. Вітовський, який високо цінив літературний талант Макушинського, з охотою пішов на зустріч цему проханню і дав в розпорядження Макушинського першоклясний особовий та один товаровий вагон. Оповідаючи про це мені, Вітовський зазначив, що він своїм кроком бажав показати Макушинському, що ми є культурна нація. За те п. Макушинський подякував нам так, що у своїх воєнних споминах назвав нашу армію „бандою".

По листопадовім перевороті 1918 р. Вітовський, піднесений нашим Урядом до ступня полковника УСС, декілька днів був командантом УГА, а потім став Державним Секретарем Військових Справ ЗУНР. В грудні він покликав мене до ДСВС на становище начальника Мобілізаційного Відділу і ми від того часу працювали в тісному порозумінні; Вітовський часто розказував мені про настрої й різниці поглядів між членами Уряду. Тоді саме була дуже актуальна справа об'єднання обох наших Республік в Соборну Українську Державу. Бачучи розбіжність думок між деякими Секретарями в цій справі і недвозначну опозицію одного чи двох членів Уряду, Вітовський не завагався кинути карту на нашу військову силу, щоби примусити Уряд внести на Національну Раду законопроєкт про злуку. Він занадто добре знав, що не тільки УСС, але й уся УГА стояла на позиції соборности і мав моральне право й обов'язок числитися з цими настроями.

В травні 1919 р. Уряд виряджає Вітовського до Парижа, де тоді відбувалася мирова конференція, щоби він захищав нашу справу. Але не довго побув Вітовський у Парижі. Він бачив неґативне відношення західніх аліянтів до України й нездарність діючих у Парижі наших дипломатичних міній, які радше шкодили, чим помагали справі України. Тому він постановляє вертати до УГА, що міжтим перейшла вже була за Збруч і наступала на Київ. Але доля не дала йому до кінця виконати свій вояцький обов'язок. На вістку про його трагічну смерть нестерпний біль стиснув горла всіх УСС-ів і тих, що знали Д. Вітовського як людину й українського вояка. По нинішній день він живе в серцях товаришів Зброї.

ТРИ ЛЕТУНСЬКІ ПОКОЛІННЯ. — Так, щонайменше, вже дтумає декан пілотів світу, капітан Е. Гемилтон Лі, що тепер подався на відпочинок, прослуживши 36 років пілотом для Юнайтед Ер Лайнс. Свою вислужену „пілотку" він закладає на голову свого внука, Ґреґорі Гемилтона Лі, подібно як раніше закладав на голову його батька і свого сина, Роберта Лі, що тепер є капітаном тої самої повітряної лінії.

ЗАКОН ПРО ВІДШКОДУВАННЯ

Американське військове управління в Німеччині змінило свій намір відносно передачі справи закону про відшкодування для бувших політв'язнів німецьких тюрм і концтаборів до остаточного вирішення майбутньому урядові західної Німеччини і в перших днях серпня 1949 р. закон цей підписало. Вслід за цим появиться в найближчому часі виконний розпорядок до закону, де буде подано, які формальності треба управленим полагодити, щоб одержати відшкодування.

У зв'язку з цим Головна Управа Ліги Українських Політичних В'язнів взиває всіх заінтересованих подати негайно до Управи ЛУПВ свої теперішні адреси, щоб Управа могла своєчасно вислати їм потрібні інформації. При тому прохаємо тих, що до сьогодні цього не зробили, переслати 3 - НМ (три) — в Німеччині, а в інших країнах 1 (один) ам. дол. на покриття адміністративних видатків (формулярі, поштова оплата й інше).

В Німеччині і Европі належить звертатися на адресу дотичних філій ЛУПВ, або на адресу централі:

League of Ukrainian Political Prisoners
Liga der Ukrainischen Politischen Haftlinge
Munich - Munchen,
Dachauer Strasse 9/11

В країнах поза Европою, головно коли йдеться про пересилку вищезгаданої суми на покриття адміністративних видатків, просимо звертатися на адресу уповноваженого ЛУПВ в Канаді:

Д-р Марунчак Михайло
431 Прітчард Евню,
Вінніпеґ, Ман.
Головна Управа ЛУПВ.

ПОМЕР АТЛЕТ ІВАН ПІДДУБНИЙ

Москва, 11 серпня. В понеділок тут умер відомий теж в Злучених Державах колишній чемпіон атлетичної боротьби, Іван Піддубний, відомий теж під назвою „Івана Грізного". Він помер в 78 році життя.

ТІЛЬКИ „ТОВАРИШІ" В РУМУНСЬКІЙ АРМІЇ.

Букарешт, Румунія, 11 серпня. — Румунське міністерство національної оборони видало декрет, наказуючи вживати в зверненнях і поздоровленнях в армії титулу „товариш".

ФРАНЦУЗЬКА АМНЕСТІЯ ДЛЯ НІМЦІВ

Франкфурт, Німеччина, 11 серпня. Ген. Жозеф-Пієр Кеніґ, уступаючий французький головнокомандуючий в Німеччині, проголосив вчора загальну амнестію для всіх німців, засуджених за виступи проти французьких окупаційних властей. Своє рішення генерал проголосив сам у виголошеній по радіо своїй пращальній промові.

„ЗАМОЖНЕ ЖИТТЯ В СССР."

(Докінчення зі стор. 2-гої).

ні припадає 19 кг., в Бельгії — 28 кг., в Англії 49.3 кг., в Данії — 50.4 кг. на особу. Очевидно, советський громадянин мусить пережити ще не один п'ятирічний плян, доки зможе пити солодкий чай.

7. **Борошно:** СССР — країна товарового хліба, але плян забезпечення людности борошном є чомусь дуже мізерний. На 1950 рік запляновано 94 кг. борошна на особу, тоб то 260 грамів (близько пів фунта) на день. Норма справді голодова. В Польщі, приміром, припадало на робітника 184 кг.

8. **Спирт.** Тут мабуть найбільший секрет того, що політбюро реклямує перед світом „радісне" життя в СССР, бо за державним пляном, в 1950 році, припадатиме по 48 літрів горівки на особу. Це найвища продукція у всьому світі! Погано себе почуватиме лише той, хто звик їсти щось після горілки, бо місячна харчова норма советського громадянина, в 1950 році буде така: м'яса 500 грамів (близько пів фунта; масло 110 гр.; олія 350 гр.; цукор 100 гр.; борошно й хліб 7,800 гр.; риба 900 гр.

Отже ясно, що на кінець 5-го року по закінченні другої світової війни, громадянин СССР буде такий же голодний, як і перед війною.

А якщо взяти до уваги, що найменше 25% перечисленої продукції піде на експорт і постачання китайської комуністичної армії та інших заколотницьких акцій, можна добре уявити собі „заможне життя" звичайних робітників, селян, інтелігенції під „сонцем Сталіської коституції", через 33 роки після захоплення влади комуністами.

Semper Tiro

(Замість фейлетону).

Мотто: „Ти, синку, одне знай: так, чи інакше, ти в житті неодмінно скінчиш високо..." (З пророцтв мого вчителя ґімнастики).

Як ніхто з читачів і не сумнівається: слова цього пророчого мотта були сказані до мене. І я, нічого правду скривати, був з них гордий. Мені байдуже було, як мій учитель розумів їх — я ріс від думки, що я не гнитиму приземним червом, що житиму і скінчу високо.

...Так мовив мій учитель двадцять'пять літ тому. Як виглядало моє життя за той час?

За Польщі на хліб насущний довелося заробляти приватними лекціями. Про вищі злети, коли не враховувати двох арештів, не було мови. Арешти закінчилися на „одинці" — в підземеллі.

Коли прийшли перші визвольники, справа змінилася настільки, що урядовий побут у підземеллі, у власному інтересі, треба було міняти добровільним (хто про те не подбав своєчасно, скінчив дуже низько).

Прийшли другі визвольники — і справа змінилася тільки стилістично: люди сиділи по норах, щоб на примусову роботу не забрали. Але й такий „декунок" не поміг. Одного гарного ранку „фріци" за полу витягли нашого брата зі схову — і таки вивезли. В перехідному таборі „обріхтували", а далі вивезли під фронт, дали в руки лопатку і звеліли рити рови. За півдня наш брат опинився знову під землею, а за три дні згадав, що він політичний втікач — і політично втік.

Жити і скінчити високо всміхнулося аж у скитальну епоху. Люди звали мене доктором, інженером, професором і меценасом, директор табору тягнув на працю до ІРО (казав, у мене гарний почерк), а таборова рада пропонувала пост команданта таборової поліції. Я не прийняв ні одної з цих почестей, бо ввесь час ждав на виїзд до Америки, але в серце вступила надія, що пророцтво мого колишнього вчителя таки сповниться. Де-як-де, але в країні можливостей сповниться!...

Врешті приїхав я в країну можливостей. Зараз на другий день почав бігати по наших найвищих інстанціях (не починати ж здолу людині з чотирма хрестиками!), але надаремно. Збігав усі середні й найнижчі інстанції — і з цього пшик. Всюди казали:

— Неможливо!

Пригноблений поступив я працювати на будову. Гадав, хоч тут скінчу високо, в Америці ж будують хмародери... Мене призначили копати рівчаки — в „селері".

Коли одного дня джаґан, без перепрошення, заїхав у мою ногу, я скінчив з роботою. Лежачи в ліжку, з об'язаною ногою, я вирішив: обдурив мене мій пророк. Не жити й не кінчити мені високо, а бути вічним франківським початківцем. Semper tiro...

— — — — — — —

Але... Чи не грішу я часом?... Оце вчора прийняли мене до фабрики мотузків і заявили, що за дев'ять літ можу бути „басом". Де ж як не тут є нагода скінчити високо?...

О. Сип.

НА СВІТІ ВСЕ МОЖЛИВЕ, подумали собі два молоді фінські хлопці, Матті Наранен і Рейно Карпіо, та вибралися цим цикльо-човном через Ботнійське море з Фінляндії до Швеції. В додатку вони його самі собі зробили. Так „перебристи" море, широке на 28 миль, треба було зробити 1,120,000 „цикле-кроків", але за все винагородив їм тріюмф успіху.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Вшанували память члена — перевели збірку на народні цілі.

Дня 18 липня б. р. члени тов. „Любов" від. 45 У. Н. Союзу разом з ріднею й найближчими приятелями відвезли на вічний спочинок мужа, батька й члена, бл. п. Теодора Сидорика. Покійний походив з с. Волоща, пов. Дрогобич, Західна Україна; до Америки приїхав перед 35 роками, до У. Н. Союзу й тов. „Любов", від. 45 належав 27 років. При смерти мав 53 роки.

Був дуже спокійної вдачі. З фаху був першоклясним столяром. Був загально знаний не тільки тому, що належав до всіх майже національних організацій, але й тому, що всі подивляли його столярські роботи.

Покійник залишив у смутку подругу Анну, сина Бенедикта і дочку Марію та двоє унуків. Після похорону запросила родина на поминки й розраду учасників похорону. Підчас такої гостини забрав слово Михайло Дубас, розповів про добрі прикмети небіжчика і вияснив, що небіжчик був його найбільшим приятелем. В. Стрийковський теперішній предсідник тов. „Любов" згадав про солідність небіжчика, а говорили ще: Михайло Вишиванюк, Ілько Савчин і ін. Микола Сеник, секретар Тов-а підніс потребу складки на народні цілі, як на найгарнішу памятку по покійнім Теодорі. Між установами, які найбільше такої допомоги потребують згадав Український Конгресовий Комітет.

Учасники зрозуміли цю потребу і склали $42 загально, а з того призначено по $14 на У. Конгресовий Комітет, на сиротинець СС. Василіянок, і на З. У. А. Допомоговий Комітет. Хай буде вічна память бл. п. Теодорові.

М. Ю. Сеник, секр.

Нові імігранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету на кораблі „Дженерал Сторджіс" до порту в Бостоні, дня 15-го серпня:

Богонюк Іван, Анеля, Володимир; Бульба Микола, Татяна, Лідія; Доброніс Кирило, Юлдя, Михайло; Древінінкас Августас, Зельма, Гетта; Фалендиш Андрій, Катерина; Гаврилишин Ілія, Софія, Богдан, Марія; Гнєнний Василь; Гуменюк Леонід, Антонія; Ортинський Омелян, Марія, Тарас; Радевич Володимир, Марія, Любомир; Спонтак Михайло, Віра, Христина; Щесняк Володимир, Марія, Осип; Титус Михайло, Анна, Альойзій, Евстахій; Ціммєт Осип, Тавба, Анна; Бучко Іван; Чаба Іван, Теодозія; Дуб Маріян, Олена; Дзядів Стефанія, Олександра, Юрій; Гавель Еміліян, Пелагія; Ядзин Андрій, Анна, Лідія, Марія, Дмитро; Ярослава; Руденчук Семен, Евдокія; Сташків Іван, Наталія, Анна; Кульницький Микола, Оксана, Віра, Фаїна, Кость; Цепин Степан, Осипа, Ірина, Степан; Баланчук Надія, Іван Анна.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФРЕНКФОРД, ПА. — Тов. ім. Д. Вітовського, відц 268. повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. серпня, в домі Укр. Горожан на Wakaling St., в годині 7:30 ввечір. — Т. Радинський.

ОЗОН ПАРК, Н. Й. — Тов. Вільна Україна, від. 200, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. серпня, в годині 8. ввечір. Це є перші збори в своїм власнім Народнім Домі під ч. 9120 — 95 Евеню. Просимо прийти на ці збори, бо є важні справи до рішення. Довгуючих членів просимо вирівняти свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Просимо членів привести зі собою своїх приятелів і знайомих та вписати їх в члени Союзу. — Е. Паращук, предс.; О. Коцопій, кас.; В. Ворґуль, секр.

НОТИ

З цих творів Книгарня „Свободи" має ще по кілька або кільканацять примірників, тому хто скорше замовить, той зможе ще їх дістати.

НОТИ НА ФОРТЕПІЯН

- 1) **Дівча в сінях стояло** 2)**Ой за гаєм, гаєм,** фортепіянові соля (дуже легкі), зібран М. Едельман — $ .35
- П. Ніщинський: **Закувала та сива зозуля,** фортепіянове сольо — $ .50
- М. Лисенко: **Засвистали козаченьки,** марш зоперети „Чорноморці" — $ .50
- С. Монюшко: Козак („Стоїть явір над водою") бортеп. соль — $ .75
- В. Заремба: **Сице низенько, вечір близенько,** три мельодії української пісні — $ .75
- **Прелюдії В. Бартінського (5 композицій)** — $ .70
- **Українські марші** (ч. 20) зібрав Е. Турула — $ .75
- В. Зантарський: **Українська шумка,** фортеп. сольо — $ .50
- В. Барвінський: **Українські народні пісні на фортепіян, зі словами** — $1.00

МУЗИЧНІ ТВОРИ

- **Українські пісні** на один голос в супроводі фортепіяна. Містить 43 різні пісні різних композиторів, зібрав Е. Турума — $1.50
- **Українські пісні й думи** на один голос в супроводі фортепіяна. Містить 14 різних українських пісень і дум різних композиторів, зібрав Е. Турула — $ .70
- **Українські гимни.** 13 різних гимнів на мужеський і мішаний хор в супроводі фортепіяна, зібрав Е. Турула — $ .75
- Я. Степовий: **Музика до творів о. Олеся.** 9 соль і 1 дует в супроводі фортепіяна — $1.00
- **Музика до слів Ю. Федьковича та інших авторів** різних композиторів на квартети, мі.. хор і соля. 9 творів, зібрав Е. Турула — $ .75
- **Музика до слів В. Пачовського** різних композиторів на жіночий і мужеський хор в супроводі фортеп. 4 твори, зібрав Е. Турула — $ .70
- **Музика до слів Б. Лепкого,** Барвінського і Січинського, сольоспіви в супроводі фортепіяна. Зібрав Е. Турула — $ .70
- **Музика до слів І. Франка** різних композиторів на міш. хор в супроводі фортепіяна. 8 творів, зібрав Е. Турула — $ .75
- **Українські маршові пісні,** для хору зібрав Евген Турула. 14 творів — $ .75
- **Музика до Кобзаря,** різних композиторів. 10 творів на муж. і мішаний хор з солями барітона і тенора в супр. фортеп., зібрав Е. Турула $1.00
- **Музика до Кобзаря,** різних композиторів. 15 творів на мішаний хор з солями сопрановими, теноровими і басовими, в супроводі фортепіяна, зібрав Е. Турула — $1.00

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA"
81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ТАРЗАН, ч. 2154. Голодний звір в джунглях.

WHEN NORMA SAW TARZAN AND JANE BRINGING A LION TOWARD THE HUT SHE WAS TERRIFIED.
BUT, UNDER JANE'S PERSUASION, THE PROFESSOR'S DAUGHTER ALLOWED THEM TO ESCORT HER BACK TO CIVILIZATION.
AS THEY STARTED BACK, THE PANGS OF HUNGER BEGAN TO ASSAIL THE TAWNY TIKAR --LOW GROWLS RUMBLED IN HIS CHEST.
TARZAN ADDRESSED JANE QUIETLY."WE MUST GET HIM AWAY QUICKLY---WE ARE TOO NEAR THE FARMS AND TOWNS."
A SUDDEN NOISE MADE THEM TURN---JUST IN TIME TO SEE TIKAR BOUND OFF THE TRAIL.

Коли Норма завважала, як Тарзан і Джена вели з собою льва до колиби, вона попала в переполох.

За спонукою Джени професорова дочка дозволила їм завести її назад до цивілізації.

Коли вони почали поворот, голод почав дошкулювати змієвому Тікареві,.. глухі стогони відізвалися в його грудях.

Тарзан сказав Джені: „Нам треба позбутися його швидко... ми занадто близько живемо коло фармів і осель".

Наглий гамір приневолив їх оглянутися... ще в час вони побачили, як Тікар відбіг зі стежки.